

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра культурології



ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи
(Майя НІКОЛАЄВА)

20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Культурологічна пропедевтика
(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський)

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальність: 034 Культурологія

Освітньо-професійна/наукова програма: Культурологія

Робоча програма навчальної дисципліни «Культурологічна пропедевтика». –
Одеса: ОНУ, 2022. 66

Розробник: Готинян-Журавльова Віталія Віталіївна, д.філосл.дос., професор
кафедри культурології, завідувач кафедри культурології

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри культурології

Протокол № 1 від. "01" вересня 2024р.

Завідувач кафедри [підпис] (Віталія ГОТИНЯН-ЖУРАВЛЬОВА)
(підпис) (Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Погоджено із гарантом ОНУ/ОНП «Культурологія»
[підпис] (Ірина Сумченко)
(Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету історії та філософії

Протокол № 1 від. "06" вересня 2022 р.

Голова НМК [підпис] (Галина ЛЕВЧЕНКО)
(підпис) (Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри культурології

Протокол № 1 від. "30" серпня 2023р.

Завідувач кафедри [підпис] Віталіє Готинян-Журавльова
(підпис) (Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри культурології

Протокол № 1 від. "30" серпня 2024р.

Завідувач кафедри [підпис] Віталіє Готинян-Журавльова
(підпис) (Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>Очна форма навчання</i>	<i>Заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 5 годин – 150 змстових модулів – 3	Галузь знань <u>03 Гуманітарні науки</u> (шифр і назва) Спеціальність <u>034 Культурологія</u> (код і назва) Спеціалізації: <u>немає</u> (назва) Рівень вищої освіти: <u>Перший (бакалаврський)</u>	Обов'язкова	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		1-й	1-й
		<i>Семестр</i>	
		1-й	2-й
		<i>Лекції</i>	
		32 год.	2 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		28 год.	- год.
		<i>Лабораторні</i>	
		год.	год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		90 год.	148 год.
		Форма підсумкового контролю: екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: сформувати базові для подальшого оволодіння фахом культуролога знання про об'єкт, предмет, основні завдання та методи культурології як науки, про історичні етапи розвитку та структуру сучасного культурологічного знання; оволодіти основними категоріями та поняттями культурології; сформувати знання про ключові проблеми сучасної світової та вітчизняної культурології.

Завдання. Основними завданнями курсу «Культурологічна пропедевтика» є освоєння базових знань у сфері культурології; підвищення загальноосвітнього і культурного рівня студентів; формування широкого гуманістичного світогляду.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) загальних (ЗК):

ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 05. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК 06. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК 08. Здатність працювати в команді.

б) спеціальних (СК):

СК 01. Здатність презентувати результати професійної діяльності в усній та письмовій формі, надавати відповідну аргументацію.

СК 04. Здатність розуміти та інтерпретувати джерела культури (писемні, речові, візуальні) з урахуванням різних контекстів (історичного, соціального, антропологічного, політичного, релігійного, екологічного тощо).

СК 09. Здатність оцінювати матеріальну та духовну цінність об'єкта культурної спадщини різних історичних періодів та географічних ареалів.

СК 12. Здатність дотримуватися стандартів професійної етики та міжкультурної комунікації.

в) програмні результати навчання (ПРН):

РН 01. Мати навички критичного мислення, викладати у зрозумілий спосіб власні думки, здійснювати їх аргументацію.

РН 04. Знати та розуміти теоретичні підходи до визначення культури, її проявів та форм існування.

РН 07. Розуміти чинники культурної динаміки, принципи періодизації культурних процесів, їх специфічні риси та характеристики.

РН 13. Презентувати знання про культуру відповідно до спеціалізації представників різних професійних груп та здобувачів освіти.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

- теорію та історію формування культурології як наукової дисципліни;

- основну актуальну культурологічну термінологію;
 - загальну типологію культур;
 - хронологію та періодизацію світового культурно-історичного процесу;
 - особливості взаємодії культур різних історичних періодів;
 - видатних діячів культурологічної галузі знання (як світового, так і вітчизняного значення);
 - загальні технічні вимоги до оформлення наукових студентських робіт.
- вміти:*
- доречно застосовувати спеціалізовані терміни;
 - ідентифікувати культури за основними типами, видами, формами та рівнями;
 - обробляти запропоновані для вивчення теми в форму рефератів, тез і есе;
 - аналітично працювати зі спеціалізованими першоджерелами;
 - писати анотації до прочитаних наукових текстів.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Вступ до спеціальності. Знайомство з університетом

Тема 1. Сучасна сфера гуманітаристики: основні засади

Поняття філософського знання, гуманітарних наук і сучасної гуманітаристики. Проблема науковості в гуманітарних науках. Базова методологія гуманітарних наук, особливості та специфіка.

Тема 2. Місце культурології в гуманітарному науковому просторі

Культурологія як галузь гуманітаристики: історія виникнення, етапи становлення. Міждисциплінарні зв'язки культурології та синтетичні тенденції в розвитку сучасного наукового пізнання. Культурологічні дисципліни в системі соціогуманітарного знання.

Тема 3. Історія університету та розвиток культурології в ОНУ

Рішельєвський ліцей. Новоросійський університет в 1865-1917 роках. Університет в СРСР. Сучасний університет та його структура. Спеціальність «Культурологія» в ОНУ. Ботанічний сад ОНУ. Зоологічний музей ОНУ. Палеонтологічний музей ОНУ. Астрономічна обсерваторія ОНУ. Геолого-мінералогічний музей ОНУ. Наукова бібліотека університету. Знайомство з ОННБ.

Змістовий модуль 2. Основи в галузі культурологічного знання

Тема 4. Категорії культура та цивілізація: історія виникнення та інтерпретації термінів

Трансформація терміну «культура» від Античності (М.-П. Катон) до Нового часу (Ф. Шелінг). Виникнення терміну «цивілізація». Актуальні визначення «культури» та «цивілізації», їх співвідношення. Наука як цінність в сучасній культурі. Інтерпретація ролі людини в сучасній культурі. Поняття техногенної цивілізації.

Тема 5. Розподіл культури на основні види та форми

Матеріальна і духовна сфери культури: визначення, значення, співвідношення. Приклади ідентифікації об'єктів культури за видами. Поняття форм культури. Елітарне в культурі: історія, особливості, приклади. Народна

культура (фольклор): характеристики і відмінності. Масова культура: витоки виникнення, специфіка.

Тема 6. Рівні культури: від індивідуального до загальнонародського

Поняття ієрархії і маргінальних рівнів культури. Загальнонародські цінності та універсальні культури. Універсальні цінності сучасного гуманізму. Домінуючі культури: принципи виникнення. Субкультури і контркультури: спільне та відмінне. Людина як об'єкт впливу існуючих і як суб'єкт формування нових субкультур.

Тема 7. Хронологія та періодизація світової культури

Історична типологія культур. Поняття культурно-історичного періоду. Хронологічні рамки основних періодів, маркери переходу. Основні культурологічні епохи: смисли і ознаки.

Змістовний модуль 3. Основи наукової діяльності в культурологічній сфері

Тема 8. Методика і правила роботи з першоджерелами

Пошук профільної літератури. План і правила конспектування. Принцип розмежування об'єктивного змісту і суб'єктивної форми. Відбір цитат. Складання списку літератури: актуальні вимоги до оформлення. Інформаційні технології в сучасному науковому пізнанні, перевірка оригінальності тексту.

Тема 9. Культурологічна термінологія як вид професійної лексики

Основні терміни і поняття в культурології. Персональний глосарій. Робота з етимологією і актуальним змістом термінів. Використання словників, навчальної та навчально-методичної літератури.

Тема 10. Види і форми науково-дослідної роботи студентів

Вибір теми. Вимоги до оформлення різних видів письмових робіт: реферат, есе, тези, статті, курсові, дипломні роботи. Студентські публікації і участь в профільних наукових і науково-практичних конференціях. Цифрова гуманітаристика. Академічна доброчесність. Академічна мобільність.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п/с	лаб	ср		л	п/с	лаб	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовний модуль 1. Вступ до спеціальності. Знайомство з університетом										
Тема 1. Сучасна сфера гуманітаристики: основні засади	8	2	1	-	5	15	-	-	-	15
Тема 2. Місце культурології в гуманітарному	8	2	1	-	5	15	-	-	-	15

науковому просторі										
Тема 3. Історія університету та розвиток культурології в ОНУ	29	8	6	-	15	15	2	-	-	13
Разом за змістовим модулем 1	45	12	8	-	25	45	2	-	-	43
Змістовий модуль 2. Основи в галузі культурологічного знання										
Тема 4. Категорії культура та цивілізація: історія виникнення та інтерпретації термінів	24	2	2	-	20	15	-	-	-	15
Тема 5. Розподіл культури на основні види та форми	14	2	2	-	10	15	-	-	-	15
Тема 6. Рівні культури: від індивідуального до загальнолюдського	14	2	2	-	10	15	-	-	-	15
Тема 7. Хронологія та періодизація світової культури	14	2	2	-	10	15	-	-	-	15
Разом за змістовим модулем 2	66	8	8	-	50	60	-	-	-	60
Змістовий модуль 3. Основи наукової діяльності в культурологічній сфері										
Тема 8. Методика і правила роботи з першоджерелами	11	4	2	-	5	15	-	-	-	15
Тема 9. Культурологічна термінологія	13	4	4	-	5	15	-	-	-	15

як вид професійної лексики										
Тема 10. Види і форми науково-дослідної роботи студентів	15	4	6	-	5	15	-	-	-	15
Разом за змістовим модулем 3	39	12	12	-	15	45	-	-	-	45
Усього годин	150	32	28	-	90	150	2	-	-	148

5. Теми семінарських занять
Семінарські заняття не передбачені.

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Сучасна сфера гуманітаристики: основні засади	1
2	Тема 2. Місце культурології в гуманітарному науковому просторі	1
3	Тема 3. Історія університету та розвиток культурології в ОНУ	6
4	Тема 4. Категорії культура та цивілізація: історія виникнення та інтерпретації термінів	2
5	Тема 5. Розподіл культури на основні види та форми	2
6	Тема 6. Рівні культури: від індивідуального до загальнолюдського	2
7	Тема 7. Хронологія та періодизація світової культури	2
8.	Тема 8. Методика і правила роботи з першоджерелами	2
9.	Тема 9. Культурологічна термінологія як вид професійної лексики	4
10.	Тема 10. Види і форми науково-дослідної роботи студентів	6
11.	Разом	28

7. Теми лабораторних занять
Лабораторні заняття не передбачені.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми/ види завдань	Кількість годин Д/В	Кількість годин З/В
1.	Тема 1. Сучасна сфера гуманітаристики: основні засади [1], [2], [3 (за бажанням)]	5	15
2.	Тема 2. Місце культурології в гуманітарному науковому просторі [1], [2], [3 (за бажанням)]	5	15
3.	Тема 3. Історія університету та розвиток культурології в ОНУ [1], [2], [3 (за бажанням)]	15	13
4.	Тема 4. Категорії культура та цивілізація: історія виникнення та інтерпретації термінів [1], [2], [3 (за бажанням)]	20	15
5.	Тема 5. Розподіл культури на основні види та форми [1], [2], [3 (за бажанням)]	10	15
6.	Тема 6. Рівні культури: від індивідуального до загальнонародного [1], [2], [3 (за бажанням)]	10	15
7.	Тема 7. Хронологія та періодизація світової культури [1], [2], [3 (за бажанням)]	10	15
8.	Тема 8. Методика і правила роботи з першоджерелами [1], [2], [3 (за бажанням)]	5	15
9.	Тема 9. Культурологічна термінологія як вид професійної лексики [1], [2], [3 (за бажанням)]	5	15
10.	Тема 10. Види і форми науково-дослідної роботи студентів [1], [2], [3 (за бажанням)]	5	15
11.	Разом	90	148

До самостійної роботи відноситься:

1. підготовка до лекцій і семінарських занять;
2. підготовка коротких доповідей;
3. написання рефератів, есе;

9. Методи навчання

На лекціях та при проведенні семінарських занять використовуються пошукові, дослідницькі методи навчання. На семінарських заняттях проводяться ділові ігри, наукові дискусії, наукові конкурси (олімпіади), студенти вчаться написанню тез, статей, вивчають моральні та матеріальні стимули; проводиться робота зі словником, проводяться презентації.

10. Методи контролю

1. Оцінювання відповідей студентів на семінарських заняттях.
2. Написання трьох змістовних модулів, до підсумкових результатів яких включають також бали, що були отримані студентами за роботу на семінарських заняттях.

11. Питання для підсумкового контролю

1. Поняття «культура».
2. Різноманіття підходів до визначення поняття «культура».

3. Завдання і методи вивчення культури.
4. Місце культурології в системі соціально-гуманітарних знань.
5. Структура культури.
6. Мова і культура.
7. Мови культури.
8. Цінності культури.
9. Цінності як засіб соціокультурної регуляції.
10. Соціальні функції культури, їх зміст і роль в суспільному житті.
11. Соціальні типи культур.
12. Історичні типи культур.
13. Історичні моделі культурного типу людини.
14. Форми культури.
15. Рівні культури.
16. Філософія та культура.
17. Основні функції культури.
18. Культурологічні категорії.
19. Модель культурної людини Нового часу.
20. Глобальний характер розвитку культури XX ст.
21. Зародження і розвиток масової культури.
22. Поняття «масова культура».
23. Масова культура в кінці XX-поч. XXI ст.
24. Культурологія як наука.
25. Предмет культурології та основні методи.
26. Культурологічні концепції.
27. Субкультура та її функції.
28. Динаміка культури.
29. Етапи культурної еволюції.
30. Українська культурологічна думка.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний та періодичний контроль										Сума балів
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3			100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	
10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	

T1, T2 ... – теми змістових модулів

для студентів заочного відділення

Контрольна робота	Підсумковий контроль (екзамен)	Сума балів
40	60	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Опорні конспекти лекцій.
2. Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни (ІКНМЗД).
3. Нормативні документи.
4. Культурологія. Культура в історії та історія культури: Підручник для вищих навчальних закладів / Під редакцією Л. В. Шесенко. - В 2-х тт. – Т.1 (Соболевська О.К. – 2.ІІІ.2; Ушакова К.В. – 1.І.2, 2.ІІІ.2, Ушакова Ю.О. – 1.ІІ.3, 1.ІІ.4; 1.ІІ.5, 2.V.1, 2.V.3). Т.2. (Русяєва М.В. – 3.1, Сумченко І.В. – 3.ІІ). – Одеса: ОНМУ, 2016. 300 с., 380 с.
5. Ушакова К. В. Типологія та хронологія культури: Навчально-методичний посібник. Одеса: Астропринт, 2009. 64с.

14. Рекомендована література

Основна

1. Багатський В. В., Кормич Л. І. Культурологія: історія і теорія світової культури ХХ століття: Навч. посібник. К. «Либідь», 2004. 370с.
2. Гатальська С. М. Філософія культури. Підручник. К.: «Либідь», 2005. 328с.
3. Гатальська С. М. Філософія культури. К.: «Либідь», 2005. 280с.
4. Гончарук Т. В. Культурологія. Тернопіль: Світ, 2004. 320с.
5. Горський В. С. Історія української філософії: навч. посібник. 4 вид., доп. К.: Наукова думка, 2001. 376 с.
6. Горський В.С. Історія української філософії. К.: Наукова думка, 1996. 256с
7. Культурологія. Культура в історії та історія культури: Підручник для вищих навчальних Одеса: ОНМУ, 2016. 380 с.

8. Культурологія: базовий підручник для студентів ВНЗ / Конверського А. Є. Харків: Фоліо, 2013. 863 с.
9. Культурологія: навч. посібник для вузів / Драч Г. В. К.: Фенікс, 1997. 260с.
10. Культурологія: теорія та історія культури. Навчальний посібник. Тюрменко І. І. К.: Центр учбової літератури, 2010. 370с.
11. Марєєва О. В. Культурологія. Теорія культури: навч. посібник. К.: Іспит, 2002. 260с.
12. Написання, оформлення та захист курсових і дипломних робіт. Методичний. Одеса, 2019. 36 с.

Додаткова

1. Андрос С. І. Інтелект у структурі людського буття: монографія. НАН України, Ін-т філос. ім. Г. С. Сковороди. К.: Стилос, 2010. 358 с.
2. Рассел Б. Історія західної філософії. – К.: Основи, 1995. – 759с.
3. Світ людини: курс лекцій / Інститут філософії НАН України; Антропологічне відділення Українського філософського фонду. К.: Стилос, 1999. 310 с.
4. Філософія і соціологія в контексті сучасної культури: зб. наук. праць / Дніпропетровський національний ун-т ім. Олеся Гончара / П. І. Гнатенко (відп. ред.). Дніпропетровськ: Пороги, 2009. 235 с.
5. Чорний І. П., Рошкулець Р. Г., Турко О. В. Історія філософії в Україні: навч. посібник. Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці: Рута, 2003. 136 с.

15. Електронні інформаційні ресурси

<http://lib.onu.edu.ua/> Наукова бібліотека ОНУ імені І. І. Мечникова
<http://www.nbuv.gov.ua/> Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
<http://www.library.univ.kiev.ua/> Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка
<http://www.filosof.com.ua/> Інститут філософії імені Г.С.Сковороди НАН України
<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/dict.html> Найвидатніші філософи світу та України
<http://www.ognb.odessa.ua/> Одеська національна наукова бібліотека
<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/index.html> Електронна бібліотека кафедри філософії та методології науки філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка
<http://plato.stanford.edu/> Філософська енциклопедія Станфордського університету. (Англійською мовою).